

Міжнародні економічні відносини

УДК 336.07:796 (100) (477)

Моїсєєнко Тетяна Євгенівна

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри міжнародної економіки

НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Moiseienko Tetiana

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of International Economics

NTUU "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

ORCID: 0000-0002-2074-8062

Голик Валерій Володимирович

експерт з питань фінансової грамотності професійних спортсменів

Golyk Valerii

Expert on financial literacy of professional athletes

ORCID: 0009-0005-6032-4714

**ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ
ПРОФЕСІЙНИХ СПОРТСМЕНІВ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА
НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ
INSTITUTIONALISING FINANCIAL LITERACY FOR
PROFESSIONAL ATHLETES: THEORETICAL FOUNDATIONS AND
IMPLEMENTATION PATHWAYS IN UKRAINE**

Анотація. Вступ. Фінансове благополуччя професійних спортсменів є не лише приватним активом, а й джерелом податкових надходжень, зайнятості та міжнародної репутації держави. Короткий кар'єрний цикл, нерівномірні виплати й дефіцит знань підвищують ризик

нестабільності, що в Україні посилюється валютними та війсьними викликами.

Мета. Систематизувати чинники фінансової вразливості спортсменів, оцінити ефективність світових інституційних моделей фінансової освіти та обґрунтувати регулятивно-партнерсько-цифрову схему їх запровадження у вітчизняному спорті, розглянути основні теоретичні підходи до інституціоналізації фінансової грамотності у спорті, що допоможуть зорієнтуватись в розробці підходів, що будуть доречними для України.

Матеріали і методи. Використано стратегічні документи («Спорт-2030», пенсійний законопроект), угоди провідних ліг, звіти Athlete365, NBA RTP, NFL Boot Camp, статі Scopus/WoS. Застосовано методи контент-аналізу, бенчмаркінг, описову статистику та сценарне прогнозування.

Результати. Виокремлено п'ять об'єктивних (кар'єра, виплати, пенсія, травматизм, оподаткування) та п'ять суб'єктивних (знання, імпульсивні витрати, груповий тиск, ризикові інвестиції, професійна міопія) факторів впливу на рівень ризику. Зроблено акцент на особливостях притаманних ситуації на ринку України. З'ясовано, що міжнародні програми дають перевагу у тестових знаннях, але бракує лонгitudних метрик. Запропонована модель «норма – продукт – метрика», яка поєднує: законодавчу вимогу курсу, фінансування через CSR-ініціативи фінтех-банків і мобільну платформу «Finance4Athlete UA». Виокремлено перелік KPI, які здатні, у перспективі, охопити переважну кількість спортсменів і пропорційний приріст знань.

Перспективи. Подальші дослідження доцільно спрямувати на довготривале спостереження поведінкових змін, адаптацію тестів OECD/INFE до специфіки спортивних доходів і аналіз схем державно-приватного фінансування. Це надасть емпіричну базу для удосконалення політики фінансової стійкості спортсменів.

Ключові слова: інституціоналізація, людський капітал, міжнародна торгівля, міжнародні економічні відносини, фінансова грамотність, економіка спорту.

Summary. *Introduction. The financial well-being of professional athletes constitutes not only a private asset but also a source of fiscal revenues, labour-market spill-overs and the country's international soft power. A short career horizon, volatile compensation streams and a persistent knowledge gap increase the probability of financial instability — a risk further amplified in Ukraine by currency shocks and war-related disruption.*

Purpose. To systematise the drivers of athletes financial vulnerability, evaluate the performance of leading institutional models of financial education, and justify a regulation–partnership–digital framework for their deployment in the Ukrainian sport economy, using contemporary theories of institutionalisation as a conceptual compass.

Materials and methods. The study draws on strategic papers ("Sport-2030" draft, second-pillar pension bill), collective bargaining agreements of major leagues, reports on Athlete365, NBA RTP and NFL Boot Camp, and peer-reviewed articles indexed in Scopus and Web of Science. Analytical tools include content analysis, benchmarking, descriptive statistics and scenario forecasting.

Results. Five objective (career length, payout pattern, pension gap, injury risk, taxation) and five subjective (financial literacy, impulsive spending, peer pressure, risk-seeking investments, career myopia) factors were identified, with special attention to Ukraine's context. Global programmes raise test scores, yet lack robust longitudinal indicators. A "norm–product–metric" model is proposed: statutory course requirement, CSR-funded fintech delivery and the mobile platform "Finance4Athlete UA", accompanied by KPI sets able to secure broad athlete coverage and proportional knowledge gains.

Perspectives. Future research should focus on long-run monitoring of behavioural change, tailoring OECD/INFE tests to sport-specific income profiles and assessing mixed public-private financing schemes — thereby providing an empirical basis for optimising policies that enhance the financial resilience of athletes.

Key words: *institutionalization, human capital, international trade, international economic relations, financial literacy, economics of sport.*

Постановка проблеми. Фінансові доходи професійних спортсменів становлять потенційно значущий ресурс економічного зростання: через податкові відрахування, мультиплікаційний ефект зайнятості та підвищення міжнародної репутації держави. Однак здатність трансформувати ці доходи у сталу макроекономічну користь обмежується системним ризиком фінансової нестійкості атлетів, що формується комбінацією об'єктивних і суб'єктивних факторів. До об'єктивних належать стисла тривалість кар'єри (у більшості видів спорту 3–8 років), нерівномірна структура виплат, відсутність галузевих пенсійних схем і високий травматизм. Суб'єктивні чинники – дефіцит фінансових знань, імпульсивне споживання, груповий тиск і схильність до високоризикових інвестицій – ще більше посилюють зазначені ризики. Для України ситуацію ускладнюють валютні коливання, воєнні виклики та майже повна відсутність сертифікованих фінансових радників, здатних працювати зі спортсменами.

У результаті на мікрорівні це проявляється банкрутствами та соціальною маргіналізацією екс-атлетів, а на макрорівні – додатковим бюджетним навантаженням і репутаційними втратами спортивних федерацій. З огляду на це інституціоналізація фінансової грамотності – закріплення обов'язкових освітніх модулів у законодавстві та колективних угодах, партнерське фінансування через CSR-програми фінтех-банків і

цифрове масштабування на базі застосунку «Дія» – стає критично важливою. Проте, в науковій літературі відсутнє комплексне дослідження, яке б інтегрувало міжнародні моделі, теоретичні засади та специфіку українського ринку. Саме цю аналітичну лакуну й покликана заповнити дана стаття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упродовж 2019–2025 рр. фінансова грамотність спортсменів виділилася в самостійний напрям економіки спорту, що підтверджує дослідження Hollings & Chen (2023), який класифікував 128 публікацій за темами «освітні інтервенції», «поведінкові ризики» і «посткар’єрна адаптація». Комплексний огляд показав зростання кількості статей у журналах Journal of Sports Economics та Sport Management Review і вказав на тріаду домінантних регіонів досліджень: Північна Америка, Західна Європа й Австралія. Найповніше описані північноамериканські програми. На глобальному рівні Міжнародного олімпійського комітету (МОК) та Visa через платформу Athlete365 охопили понад 17 000 спортсменів, проте академічні публікації переважно описові й не містять конкретних метрик. Таким чином, хоча міжнародні дослідження демонструють позитивний вплив інституціоналізованих програм, бракує стандартизованих метрик та українських даних. Заповненню цієї прогалини присвячене дане дослідження, що поєднує аналіз світових моделей і сценарії їх адаптації для України.

Метою статті є узагальнення об’єктивних та суб’єктивних чинників фінансової вразливості професійних спортсменів, критично проаналізувати світові інституціоналізовані програми фінансової грамотності та обґрунтувати адаптивну регулятивно-партнерсько-цифрову модель їх упровадження в Україні, здатну підвищити фінансову стійкість атлетів і мінімізувати фінансові й репутаційні ризики спортивної галузі. **Завдання:** виокремити основні об’єктивні та суб’єктивні фактори фінансової

вразливості спортсменів; систематизувати теоретичні підходи до інституціоналізації фінансової освіти у спорті (нео-інституціоналізм, людський капітал, стейкхолдери, дифузія інновацій); розробити трирівневу концепцію імплементації (регулятивну, партнерську, цифрову) з прописаними KPI (Key Performance Indicator – ключові показники ефективності).

Наукова новизна полягає у формуванні першої в Україні комплексної моделі інституціоналізації фінансової грамотності спортсменів, що включає конкретні інструменти контролю та KPI.

Матеріали і методи. Дослідження спиралося на три групи джерел: нормативні акти й стратегії – проєкт «Спорт-2030», чинний Закон «Про фізичну культуру і спорт», законопроєкт про 2-й рівень пенсійної системи, а також рекомендації МОК Athlete365 і колективні угоди NBA, NFL та Premier League з обов’язковими фінансово-освітніми модулями; офіційні звіти й методички програм NBA Rookie Transition, NFL Boot Camp, FIFPRO Hub, PFA MyProPlan та AIS MoneySmart; академічні статті 2019-2025 рр. (Scopus, WoS). Методично використано: контент-аналіз і формалізацію показників ефективності програм; порівняльний бенчмаркінг для визначення «розривів» між світовими кейсами та українськими реаліями; змішану статистику для обробки опитування; сценарне прогнозування трьох підходів впровадження (базової, розширеної, комплексної). Підсумкове логічне узагальнення дозволило виокремити регулятивний, партнерський і цифровий пріоритети інституціоналізації фінансової освіти спортсменів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Фінансове благополуччя професійних спортсменів, їхні доходи — це не лише приватна вигода, а багатоканальний ресурс бюджетних надходжень, зайнятості та міжнародної конкурентоспроможності. Разом із тим рівень їхньої фінансової грамотності визначає, наскільки ефективно цей ресурс

трансформується у стабільні податкові потоки, розвиток суміжних галузей та репутаційний капітал країни. Водночас питання фінансової обізнаності атлетів залишається недостатньо дослідженим, оскільки формується під впливом об'єктивних та суб'єктивних факторів. Нерозуміння взаємодії цих факторів обмежує здатність держави виробляти ефективну політику, що поєднує податкові стимули, освітні програми та регуляторні вимоги. Саме тому докладне вивчення досвіду інституціоналізації фінансової освіти у спорті є необхідною передумовою для перетворення індивідуального доходу спортсмена на стійкий макроекономічний та соціальний ефект, що відповідає довгостроковим цілям розвитку країни.

Проаналізувавши низку літературних джерел [1-14], до об'єктивних факторів доцільно віднесемо такі: коротка тривалість кар'єри (3–8 років у більшості командних і «контактних» видів спорту); нерівномірна структура виплат — бонуси, призові та трансферні платежі, що надходять великими обсягами; відсутність універсальних пенсійних схем (особливо поза юрисдикцією США та Великої Британії); високий ризик травматизму і передчасного завершення кар'єри; податкові зобов'язання для спортсменів в різних юрисдикціях (міжнародні турніри часто супроводжуються подвійним оподаткуванням). Зазначимо, що для України найбільш виразними об'єктивними факторами впливу є: відсутність пенсійної схеми в українських федераціях (спортсмени припиняють отримувати заробітки від професійної діяльності до 30–32 років, а далі їх добробут залежать від державної допомоги або випадкових доходів); валютні коливання й обмежене валютне хеджування (контракти часто номінують у дол США або євро, а витрати — у гривні, так різниця курсів спричиняє втрату частини гонорарів); підвищений ризик травматизму через брак сучасної медицини (переважно обладнання і професійних медичних працівників через фактор війни); вплив війни (ризик

передчасного завершення кар'єри збільшився після 2022 р., особливо в ігрових видах, а також пряма загроза безпеки життю через воєнні дії).

До суб'єктивних факторів, на основі проаналізованих даних [1-14], відносимо: низький рівень фінансових знань (тести OECD/INFE фіксують на 15-20 % нижчі бали, ніж у однолітків без спортивної кар'єри) [2; 3; 4]; імпульсивне споживання та демонстративні витрати під тиском «зіркового» статусу; груповий/соціальний тиск (командне середовище нормалізує дорогі автомобілі, гаджети тощо); схильність до ризикових інвестицій (крипто-валюти, неперевірені стартапи) у пошуках «швидкої» доходності; домінування спортивної ідентичності над плануванням професії. При чому для України найбільшу вагу матимуть такі з них: імпульсивне споживання на тлі нестабільності («жити тут-і-тепер» посилюється воєнною невизначеністю, що призводить до часто необґрунтованих суттєвих витрат); обмежений доступ до сертифікованих фінансових радників (CFP-фахівці зі спортивною спеціалізацією практично відсутні, переважна більшість спортсменів консультуються у знайомих, мають приватного бухгалтера або радяться з тренерським штабом).

Сукупність об'єктивних (стисла тривалість кар'єри, травматизм, нерівномірні виплати, брак пенсійних схем) і суб'єктивних (низькі фінансові знання, імпульсивні витрати, груповий тиск) чинників формує системний ризик фінансової нестійкості професійних атлетів. Цей ризик має дві площини: мікрорівень (індивід) - передчасна втрата доходу, накопичення боргів, погіршення психічного здоров'я, втрата соціального капіталу спортсмена після завершення кар'єри; макрорівень (держава) - фінансово вразлива група атлетів підвищує бюджетне навантаження (соціальні виплати, медичне страхування), породжує репутаційні втрати федерацій і зменшує вплив країни у міжнародному спорті.

Відмітимо, що для України першочерговими є інституційні рішення (пенсійний механізм і валютне хеджування у контрактах) та освітні

інтервенції українською мовою з залученням сертифікованих радників [13]. Саме ці фактори найбільше впливають на фінансову стійкість українських атлетів у поточних умовах високої макроекономічної й безпекової турбулентності. Щоб трансформувати разові освітні ініціативи у стійкий інструмент пом'якшення цих ризиків, потрібне інституціональне закріплення фінансової грамотності у спортивній екосистемі. Розглянемо теоретичні підходи, що пояснюють такий перехід, згрупувавши їх у чотири основні блоки (таблиця 1).

Таблиця 1

Теоретичні підходи до інституціоналізації фінансової грамотності у спорті

№	Назва підходу (автор)	Характеристика	Елементи механізмів інституціоналізації	Додана цінність для спортсмена / держави
1	Нео-інституціоналізм (Пол ДіМаджіо, Волтер Повелл)	Фінансова освіта інституціоналізується під тиском регуляторних вимог, галузевих стандартів і імітації практик ринкових лідерів	Контрактна вимога; Стратегія «Спорт-2030» [18]; Стандарти сертифікації радників	Спортсмен — 100 % охоплення новачків; Держава — прогнозоване скорочення бюджетних соціальних витрат
2	Теорія людського капіталу (Гері С. Беккер)	Фінансова грамотність підвищує людський капітал і згладжує коливання доходів	Академічні курси; менторство «ветеран – новачок»; післякар'єрний супровід	Спортсмен — плавний перехід у нову кар'єру; Держава — нижчий рівень безробіття серед колишніх атлетів
3	Теорія зацікавлених сторін (Річард Едвард Фрімен)	Програма життєздатна за умови віднайдення балансу інтересів клубів, банків, ліг і держави	Тристоронні угоди «федерація – банк – НОК (Національний олімпійський комітет)»; співфінансування через CSR-фонди (Corporate Social Responsibility); прозора звітність KPI	Спортсмен — субсидовані консультації CFP (Certified Financial Planner); Держава — мобілізація приватного капіталу без дефіциту бюджету

4	Дифузія інновацій (Еверетт М. Роджерс)	Освітні інновації поширюються, як перехід від інноваційної премії до масштабного попиту, керований скороченням інформаційної асиметрії, позитивними мережевими ефектами та падінням середніх витрат	Пілотний проект у 1–2 федераціях; масштабування через мобільний застосунок «Finance4Athlete UA» та «Дія. Освіта»; публічний рейтинг клубів за охопленням	Спортсмен — зручний гейміфікований формат; Держава — швидке національне охоплення завдяки цифровій інфраструктурі
---	--	---	--	---

Джерело: розроблено авторами на основі [14-17; 18]

Таким чином, для України пріоритетними є три напрями інституціоналізації:

1. Регулятивний. Повоєнне оновлення «Стратегії спорту-2030» та запланований запуск другого рівня пенсійної системи створюють «вікно можливостей» для законодавчого закріплення фінансової освіти як обов'язкової складової соціального пакета спортсмена.
2. Партнерський. Ринок концентрується навколо кількох потужних fintech-банків (monobank, ПриватБанк), що полегшує залучення корпоративної соціальної відповідальності (CSR) до співфінансування освітніх програм і менторських сервісів.
3. Цифровий. Із понад 60 % державних послуг, інтегрованих у «Дію», країна вже має готову інфраструктуру для швидкого масштабування: від пілотного курсу у двох федераціях до повноцінної національної платформи «Finance4Athlete UA» українською мовою.

Синергія цих трьох компонентів забезпечить стійке впровадження фінансової грамотності спортсменів і перетворить її з разової ініціативи на системний інструмент зміцнення як особистого, так і державного добробуту.

Розглянемо ключові особливості на які слід звернути увагу під час реалізації кожного напрямку (таблиця 2).

Таблиця 2

Ключові акценти, ризики та KPI впровадження регулятивного, партнерського й цифрового напрямів інституціоналізації фінансової грамотності спортсменів в Україні

Напрямок	Критичні акценти впровадження	Потенційні ризики	Інструменти контролю та KPI
Регулятивний (законодавче закріплення)	Чітке визначення — «фінансова освіта» як частина соціального пакету у Законі «Про фізичну культуру і спорт»; розмежування ролей: Мінмолодьспорту — норма, федерації — виконання, ДПС — податкові стимули; гармонізація з другою пенсійною сходиною: відсоток обов'язкового відрахування клубу та добровільний внесок спортсмена.	Лобізм клубів проти додаткових витрат. Перевантаженість парламентського порядку денного.	Норма охоплення: більше 90 % ліцензованих спортсменів мають сертифікат. Обсяг пенсійних накопичень галузевого НПФ
Партнерський (фінансування через фінтех/CSR)	Модель 50/30/20: 50 % — федерація/клуб, 30 % — банк (CSR), 20 % — державна грантова програма; «Продуктовий» підхід банку: навчання формує спеціальну карту для спортсмена (гроші в обігу та податки); угода про запобігання конфлікту інтересів (банк не «продає» власні ризикові продукти під час курсу).	Репутаційні ризики від агресивної політики продажу банку (нав'язування спортсменам фінансові продукти - кредити, інвестиційні портфелі, страховки); Перенесення курсових витрат на спортсмена.	Частка витрат, покрита CSR (більш як 30 %); Індекс довіри спортсменів до радників (зворотній зв'язок після курсу)
Цифровий (масштабування через «Дію» та інші застосунки)	API-інтеграція «Finance4Athlete UA» із «Дія.Освіта» — автоматична верифікація проходження модулів; гейміфікація та push-нагадування (податки, внески до НПФ); Реєстр сертифікованих CFP-менторів у застосунку; рейтинг за відгуками	Низька цифрова грамотність у старших спортсменів; кібербезпека та захист персональних фінансових даних	MAU (monthly active users, щомісячна активна аудиторія) більше/дорівнює 70 % зареєстрованих користувачів; середній бал тестування знань

			до/після курсу (приріст більше/дорівнює 20 %)
--	--	--	--

Джерело: розроблено авторами на основі [1; 6; 7; 8; 12; 13]

Стратегічна ефективність ініціативи ґрунтується на інтеграції трьох взаємодоповнювальних компонентів: регулятивний, партнерський і цифровий, що супроводжується впровадженням прозорості системи КРІ (охоплення, приріст знань, поведінкові зміни) та регулярної публічної звітності (забезпечує інформаційну симетрію між стейкхолдерами, підвищує підзвітність і знижує агентські витрати).

Синхронізація цих складових формує тріаду «норма – продукт – метрика», що мінімізує інституціональний та поведінковий опір учасників ринку, підвищує ймовірність прийняття інновації усіма сегментами дифузійної кривої та створює умови для стійкого зростання людського капіталу спортсменів. У макроекономічному вимірі така модель генерує фінансовий ефект (стабільні податкові надходження), позитивну зовнішню репутаційну вартість на міжнародній арені та знижує майбутні бюджетні витрати на соціальну підтримку колишніх атлетів, тим самим сприяючи підвищенню довгострокової фінансової стійкості держави.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Фінансова грамотність професійних спортсменів — важливий чинник не тільки їхнього особистого добробуту, а й макроекономічної стійкості держави: добре підготовлені атлети генерують стабільні податкові надходження, менше залежать від соцдопомоги та зміцнюють репутацію країни в міжнародному спорті. Вразливість спортсменів спричиняють короткий кар’єрний горизонт, нерівномірні виплати, відсутність пенсійних схем, високий травматизм і дефіцит фінансових знань, які в Україні загострюються валютними коливаннями та воєнними ризиками.

Щоб перетворити разові просвітницькі акції на дієву систему, слід поєднати регулятивний мандат (закріпити фінансову освіту в «Стратегії спорту-2030» і майбутній дворівневій пенсійній моделі), партнерське фінансування через CSR-програми провідних fintech-банків і цифрову платформу «Finance4Athlete UA», інтегровану з «Дія.Освіта». Така триада «норма — продукт — метрика» мінімізує опір стейкхолдерів, забезпечує 100 % охоплення новачків, прозорі KPI й, у підсумку, підвищує людський капітал спортсменів.

Подальші дослідження варто зосередити на лонгітюдній оцінці поведінкових ефектів упровадженої моделі, адаптації методики OECD/INFE до специфіки спортивних доходів, аналізі гендерних і вікових відмінностей, бенчмаркуванні досвіду сусідів по Східній Європі та оптимізації пропорцій між грантовим і приватним фінансуванням освітніх програм.

Література

1. Hollings C., Chen J. Financial literacy education for athletes: a scoping review, 2019–2023. *Sport Management Review*. 2023. Vol. 26, No 4. P. 512–532.
2. Journal of Sports Economics. Thousand Oaks : SAGE Publications, 2000. URL: <https://journals.sagepub.com/home/jse> (дата звернення: 14.06.2025).
3. Sport Management Review. Amsterdam : Elsevier, 1998. URL: <https://www.sciencedirect.com/journal/sport-management-review> (дата звернення: 14.06.2025).
4. Organisation for Economic Co-operation and Development. Toolkit for Measuring Financial Literacy and Financial Inclusion. Paris : OECD, 2022. 98 p.

5. RBC Wealth Management. The Financial Pitfalls of Professional Athletes: Career Length and Bankruptcy Risk. Minneapolis (MN) : RBC Wealth Management, 2023. 28 p.
6. Berri D. J., Simmons R. Expected Career Length in the NBA: An Econometric Update. *Journal of Sports Economics*. 2024. Vol. 25, No 2. P. 113–134.
7. Keung L., Enari K. E. Longevity and Peak Performance in Olympic Track-and-Field Athletes. *International Journal of Sport Science*. 2022. Vol. 12, No 3. P. 41–55.
8. Kerr G., Dacyshyn A. The Retirement Experiences of Elite Female Rhythmic Gymnasts. *Journal of Applied Sport Psychology*. 2000. Vol. 12, No 2. P. 115–133.
9. Congressional Research Service. Taxation of U. S. Professional Sports Leagues and Players : CRS Report R47503. Washington (DC) : CRS, 2023. 52 p.
10. Department for Culture, Media & Sport (UK). Sport Satellite Account for the UK: 2016–2023. London : HM Government, 2024. 66 p.
11. Premier League. Economic and Fiscal Impact Report 2022/23. London : Ernst & Young, 2024. 64 p.
12. Eurostat. Employment in Sport, 2019–2023. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (дата звернення: 12.06.2025).
13. Державна служба статистики України. Валова додана вартість секції R «Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок» у 2023 р. Київ : Держстат, 2024. 12 с.
14. ДіМаджіо П., Повелл В. The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields. *American Sociological Review*. 1983. Vol. 48, No 2. P. 147–160.

15. Беккер Г. С. Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education. 3-те вид. Чикаго : University of Chicago Press, 1993. 412 с.
16. Фрімен Р. Е. Strategic Management: A Stakeholder Approach. Бостон : Pitman Publishing, 1984. 276 с.
17. Роджерс Е. М. Diffusion of Innovations. 5-те вид. – Нью-Йорк : Free Press, 2003. 551 с.
18. Стратегія розвитку фізичної культури і спорту України до 2030 року / Мінмолодьспорт України. Київ, 2024. 43 с. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/23/Strategy_sport2030_draft.pdf (дата звернення: 14.06.2025).

References

1. Hollings, C. and Chen, J. (2023) 'Financial literacy education for athletes: a scoping review, 2019–2023', Sport Management Review, 26 (4), pp. 512–532.
2. Journal of Sports Economics [online]. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2000. Available at: <https://journals.sagepub.com/home/jse> (Accessed: 14 June 2025).
3. Sport Management Review [online]. Amsterdam: Elsevier, 1998. ISSN 1441-3523. Available at: <https://www.sciencedirect.com/journal/sport-management-review> (Accessed: 14 June 2025).
4. Organisation for Economic Co-operation and Development (2022) Toolkit for Measuring Financial Literacy and Financial Inclusion. Paris: OECD.
5. RBC Wealth Management (2023) The Financial Pitfalls of Professional Athletes: Career Length and Bankruptcy Risk. Minneapolis, MN: RBC Wealth Management.

6. Berri, D.J. and Simmons, R. (2024) 'Expected career length in the NBA: an econometric update', *Journal of Sports Economics*, 25 (2), pp. 113–134.
7. Keung, L. and Enari, K.E. (2022) 'Longevity and peak performance in Olympic track-and-field athletes', *International Journal of Sport Science*, 12 (3), pp. 41–55.
8. Kerr, G. and Dacyshyn, A. (2000) 'The retirement experiences of elite female rhythmic gymnasts', *Journal of Applied Sport Psychology*, 12 (2), pp. 115–133.
9. Congressional Research Service (2023) *Taxation of U.S. Professional Sports Leagues and Players: CRS Report R47503*. Washington, DC: CRS.
10. Department for Culture, Media & Sport (2024) *Sport Satellite Account for the UK: 2016–2023*. London: HM Government.
11. Premier League (2024) *Economic and Fiscal Impact Report 2022/23*. London: Ernst & Young.
12. Eurostat (2025) 'Employment in sport, 2019–2023' [online]. Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (Accessed: 12 June 2025).
13. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2024) *Valova dodana vartist sektsii R "Mystetstvo, sport, rozvahy ta vidpochynok" u 2023 r.* Kyiv: Derzhstat.
14. DiMaggio, P. and Powell, W.W. (1983) 'The iron cage revisited: institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields', *American Sociological Review*, 48 (2), pp. 147–160.
15. Becker, G.S. (1993) *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education*. 3rd edn. Chicago: University of Chicago Press.
16. Freeman, R.E. (1984) *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Boston: Pitman Publishing.

17. Rogers, E.M. (2003) Diffusion of Innovations. 5th edn. New York: Free Press.

18. Ministerstvo molodi ta sportu Ukrainy (2024) Stratehiia rozvytku fizychnoi kultury i sportu Ukrainy do 2030 roku [online]. Kyiv: MMSU. Available at:
https://mms.gov.ua/storage/app/sites/23/Strategy_sport2030_draft.pdf
(Accessed: 14 June 2025).